

# **Teoretický a metodologický význam „Hlavních směrů reformy všeobecně vzdělávací a odborné školy“ pro rozvoj socialistické pedagogiky**

(Referát na mezinárodní konferenci 20. 11. 1984)

*Hlavní směry školské reformy, vypracované ústředním výborem KSSS, mají velký význam pro další zdokonalování celého systému lidového vzdělání v naší zemi, pro jeho zaměření na narůstající potřeby společnosti rozvinutého socialismu na přelomu 20. a 21. století. Jsou v nich dále rozvinuty mnohé teze teorie a metodologie vyučování a komunistické výchovy mladé generace.*

*1. V dokumentech KSSS o školské reformě je rozpracována sociální ob-  
jednávka pro školu v etapě dalšího zdokonalování společ-  
nosti rozvinutého socialismu.*

*Strana při tom vycházela z hlavního cíle komunistické výchovy — všestranně rozvinuté osobnosti —, majíc na zřeteli zákon sociálního pokroku, který K. N. Černěnko charakterizoval takto: „Aby sovětská společnost ve svém vývoji postupovala kupředu, k našim velkým cílům, musí se každá nová generace dostávat na stále vyšší úroveň vzdělání a obecné kultury, odborné kvalifikace a občanské aktivity“ (O reformě všeobecně vzdělávací a odborné školy, Sb. dokumentů a materiálů, Moskva 1984, s. 5).*

*V dokumentech o reformě se rozbírají hluboké souvislosti mezi vzděláním a vědeckotechnickou revolucí, vzděláním a rozvojem společenské výroby. Při tom se věnovala pozornost stěžejním ideám K. Marxe o přeměně „společenského poznání“ v bezprostřední výrobní sílu a B. Engelse o tom, že v rozumném zřízení bude duchovní prvek samozřejmou součástí prvků výroby.*

*Speciální výzkumy ekonomů ukazují, že zhruba 30—40 % přírůstku národního důchodu připadá na vzdělání. I když jsou tato čísla jen orientační, není sporu o tom, že růst vzdělanosti mládeže se příznivě obrátí v růst její výrobní kvalifikace, v kvalitě práce, racionalizaci a novátorství, v rychlosti, s jakou si osvojuje nejnovější techniku, přibuzné profese v brigádách, v osvojování způsobů vědecké organizace práce, v šetření času a materiálů.*

*Zaměření strany na plánovitě a všestranně zdokonalování vzdělávání přihlíží k těmto společenským zákonitostem a orientuje školu a společnost na to, aby jich co nejplněji využívala.*

*Právě s oporou o ně strana zdůvodnila nezbytnost podstatně prohloubit sociální funkci školy. V dokumentech o reformě se zdůrazňuje, že spolu se zajišťováním vysoké úrovně znalostí musí škola současně lépe orientovat mládež na společensky prospěšnou práci v národním hospodářství a připravovat ji k účasti na ní.*

*Je nutné posílit sepětí školy s výrobou, s vědeckotechnickým a sociálním pokrokem společnosti.*

*V obsahu školské reformy je zpracován soubor opatření určených pro navázání kvalitativně nových vazeb školy s výrobou. Stanoví se přímá zodpovědnost базových podniků za vedení výrobní práce a profesionální orientace žá-*

ků. Funkce organizátora práce v profesionální orientaci bude udělovat Komise práce a sociálních otázek, která bude působit v součinnosti s ministerstvem školství SSSR a svazových republik. K výrobní funkci podniků se nyní doplňuje výchovně vzdělávací funkce ve vztahu k mládeži базových škol.

Materiály o školské reformě představují zásadní přínos pro rozpracování strategických a taktických cílů výchovy a vzdělávání mladé generace v naší zemi. Dávají metodologický základ pro další rozvoj teorie a metodiky vytyčování cílů v sovětské pedagogice a školské praxi.

Současné všeobecně vzdělávací a odborné školy jsou povolány k tomu, aby efektivněji a kvalitněji plnily úkoly všestranného vzdělávání, výchovy a rozvoje mládeže, připravovaly občany s osvojenou novou socialistickou civilizovaností. V tom právě spočívá cíl současné školy. Z něho vyplývají konkrétní úkoly, které našly svůj odraz v dokumentech o reformě.

Ve formulacích úkolů, které reforma vytyčuje pro současnou školu, je zcela patrný za prvé celostní, všestranný přístup ke vzdělávání a ke komunistické výchově mládeže, za druhé je zřejmé významné posílení perspektivnosti plánování školní práce, za třetí jsou jasně zdůrazněny nejadekvátnější otázky výchovy a vzdělávání, což umožňuje přesně určit taktiku zdokonalování práce sovětské školy.

## 2. Uskutečnění a rozvíjení idejí jednotné, pracovní, polytechnické školy

Reforma vychází z leninských principů jednotné, pracovní, polytechnické školy. Bylo již zdůrazněno, že jsou aplikovány v dokumentech ÚV KSSS a rozvíjeny se zřetelem k novým podmínkám a možnostem, které vznikly v dané etapě společenského pokroku a které jsou jádrem metodologických základů reformy lidového vzdělání.

Ústředním principem, o něž se reforma opírá, je leninský princip pracovní školy.

Dokumenty KSSS o reformě lidového vzdělání rozvíjejí a konkretizují myšlenku pracovní školy v souvislosti s novými podmínkami a možnostmi naší společnosti. Práce vytvořila člověka. Práce musí lépe ovlivňovat i vytvoření osobnosti nového typu.

Do systému obecného školního vzdělávání se zavádí práce žáků, a to společensky prospěšná, systematická — a co je podstatné, práce produktivní. Pracuje se na speciálním programu pracovní činnosti žáků v nejrůznějších formách v souladu s věkovými zvláštnostmi žáků. To vše mění práci z epizodního v neoddelitelný, stálý prvek školního života.

Rozšiřuje se sama představa obsahu produktivní práce. Pokud se dříve vztahovala na výrobní práci fyzickou, vzrůstá v současných podmínkách, kdy se všechny oblasti práce stále více intelektualizují, úloha práce duševní. Sepětí duševní a fyzické práce je v nových osnovách pracovního vyučování zvláště zabezpečeno.

Myšlenka pracovní školy je co nejbezprostředněji spjata s realizací principu polytechnického vzdělávání.

Tento princip je zvláště aktuální v podmínkách současné vědeckotechnické

revoluce, kdy technika proniká do všech oblastí života, kdy technologie veškeré výroby prochází bouřlivými přeměnami a dělník je nucen v relativně krátké době se přizpůsobit novým výrobním podmínkám.

S oporou o leninské ideje o pracovní, polytechnické škole zkoumá reforma polytechnický a odborný přístup v dialektické souvztáznosti, orientuje všeobecně vzdělávací školu i střední odborné školy na dovedné sepětí všeobecného vzdělání, polytechnické a profesionální přípravy, zamezuje „řemeslničení“ a jednostrannost ve školní práci.

V. I. Lenin ostře vystupoval proti bohaprázdnému nadšení abstraktními hesly o polytechnickém nebo monotechnickém vzdělání, proti hraní si na obecné úvahy. Učil přistupovat k zavádění polytechnického vyučování konkrétně, historicky, se zřetelem k daným podmínkám.

Abys polytechnické vzdělávání bylo účinné a skutečné, je nutné žáky naučit aplikovat vědomosti a dovednosti v určité odborné činnosti. Z toho plyne, proč škola musí žákům dát možnost, aby si osvojili alespoň na počáteční úrovni jednu z profesí, ale přitom s povinným polytechnickým přístupem k ní. Právě tím se rozvíjí a prohlubuje myšlenka polytechnické školy, která představuje nejdůležitější článek socialistické pedagogiky. Spolu s tím se do školní pedagogiky zavádí principiálně nová myšlenka všeobecného odborného vzdělávání, které budou poskytovat všechny typy středních škol. Během jedné až dvou pětiletok bude všeobecné střední vzdělání mládeže doplněno všeobecným odborným vzděláním, což perspektivně povede ke sblížení a sjednocení všeobecně vzdělávací a odborné školy.

Reforma vyzdvihuje v teoretickém i praktickém plánu závažný úkol vypracovat systém státního poradenství pro volbu povolání. V usnesení ÚV KSSS a rady ministrů SSSR je tento systém naznačen v obecných rysech. Pro pedagogiku je zvláště významná organizace výzkumných středisek profesionální orientace, která budou vytvořena v řadě měst a okresů a v nichž budou pracovat nejen odborníci z výroby, ale i pedagogové, psychologové a lékaři. Vedle úkolu vypracovat na vědeckém základě systém poradenství k volbě povolání je dán úkol rozšířit experimentální výzkumnou práci na vytvoření nejvhodnějších variant přechodu na všeobecné odborné vzdělávání.

Z metodologického a teoretického hlediska je důležité, že reforma orientuje na pedagogicko-psychologický a nikoliv na administrativní způsob řešení problému sepětí individuálních a společenských zájmů při volbě povolání. Formálně by bylo jednodušší organizovat konkurs podle prospěchu při přijímání do 10. ročníku nebo administrativně dělit podle směrů vzdělání. Avšak reforma volí jinou, demokratičtější cestu. Orientuje podle potřeby národního hospodářství, sklonů a schopností žáků, přání rodičů a doporučení pedagogické rady školy. To je velmi složitá pedagogicko-psychologická cesta, která vyžaduje prohlubování vztahů mezi učiteli, rodiči, pracovníky z výrobní sféry, velké výchovné a profesionálně orientační práce s žáky, neboť mnozí z nich neznají ještě dostatečně jasně své reálné možnosti a schopnosti a potřebují pečlivou pedagogickou pomoc od starších. Takový přístup vyžaduje, aby byly vypracovány spe-

ciální vědecké pedagogicko-psychologické pokyny, které by umožnily tento složitý problém úspěšně řešit. Také výroba sama bude lépe působit na rozvoj schopností mládeže.

Zavedení odborného vzdělávání do všeobecně vzdělávací školy má zabezpečit řešení množství závažných výchovně vzdělávacích úkolů. Očekáváme, že se v důsledku toho zlepší příprava mládeže na práci v podmínkách vědeckotechnické revoluce, že se bude utvářet psychologická připravenost na práci ve výrobní sféře. Lépe bude zabezpečena posloupnost v přípravě na všeobecně vzdělávacích a odborných školách, odstraní se umělý předěl v jejich činnosti. Tento krok má i ekonomický význam, neboť zabezpečí bezprostřední přípravu mládeže k práci ve výrobě. A konečně odborná příprava zabezpečí pracovní zocelení žáků, jejich obecně pracovní výchovu.

Velký význam mají stranické dokumenty o školní reformě i pro rozvoj leninské myšlenky o jednotné škole, která odráží komunistické zaměření na sociální rovnost.

Jednotná škola, to je velká přednost socialistického zřízení. Zabezpečuje dostupnost všeobecného středního vzdělání pro všechny děti obojího pohlaví, všech národností, všech společenských vrstev. Myšlenka jednotné školy se rozvíjí i v tom smyslu, že všichni žáci všeobecně vzdělávací školy budou nyní získávat nejen všeobecné střední vzdělání, ale i určitou prvotní odbornou přípravu. Tím se stírá problém zvláštní výsady všeobecně vzdělávací školy jako prakticky jediného dodavatele studujících vysokých škol. Tím se tato škola i z tohoto hlediska dostává na stejnou úroveň se středními odbornými školami.

Reforma řeší demokratickou cestou i otázku rozvoje talentů a schopností v jednotné škole. Důraz se klade na prohloubené studium jednotlivých cyklů učebních předmětů formou volitelných předmětů ve všech všeobecně vzdělávacích školách, nikoli na rozšiřování sítě specializovaných škol. Takový přístup má i metodologický význam. Vyvrací výmysly buržoazní propagandy o tom, že sovětská škola nivelizuje možnosti a schopnosti žáků, že omezuje prostor pro rozvíjení osobnosti. Obsah školské reformy činí těmto výpadům přítrž a ukazuje, že naše škola je skutečně jednotná, demokratická, že poskytuje všechny možnosti pro rozvoj vloh každé osobnosti.

Takto přesvědčivě potvrzuje celý obsah dokumentů KSSS o školské reformě záměr strany, že představuje ztělesnění a rozvíjení leninských myšlenek o jednotné, pracovní, polytechnické škole.

### 3. Rozvoj teorie komunistické výchovy

V materiálech školské reformy je dále rozvinuta metodologická teze o komplexním přístupu k výchově. Myšlenka komplexního přístupu v souvislosti s výchovou žáků se pojímá mnohem širěji, nežli tomu bylo dříve. Máme na mysli jednotu nejen ideově mravní a pracovní, ale i estetické a tělesné výchovy, neboť je neobyčejně důležité právě ve školním věku zabezpečit co nejširší přístup k rozvoji osobnosti.

Na základě těchto pokynů musí být zpracován vzorový program výchovné práce ve škole, v němž bude promyšlena koordinace úsilí všech činitelů výchovného procesu ve všech daných směrech výchovy, v němž budou nazna-

čeny způsobu, jak posílit vztahy mezi školou, rodinou, veřejností, mimoškolními zařízeními, pracovními kolektivy. Tím bude učiněn nový krok vpřed ve věci vědeckého programování výchovy mladé generace.

V Hlavních směrech reformy jsou naznačeny způsoby, jak dále pokročit v harmonizaci výchovného procesu. Dosáhne se tím, že zvýšíme podíl pracovní výchovy v obecném systému výchovné práce, čímž dojde k většímu vyvážení všech stránek výchovy. Přitom je nutno zdůraznit, že ve zlepšení pracovní výchovy vidí strana nejen prostředek přípravy mládeže na práci, ale i význačný faktor jejího politického a mravního utváření. Tato teze má neobvyklý teoreticko-metodologický význam pro rozvíjení pedagogických základů výchovy. V obecném výchovném systému se posiluje aspekt estetického rozvoje dětí. To vše přispívá k větší harmonii výchovně vzdělávacího procesu a jeho výsledků.

4. Vpracování systému opatření ke zvýšení kvality vyučování

Zvýšení kvality výchovně vzdělávacího procesu považuje strana za jeden ze stěžejních úkolů školské reformy. Je to její vůdčí idea.

Zvýšení kvality vyučování se zabezpečuje celostním, systémovým přístupem ke zdokonalování všech základních článků školy — její struktury, obsahu vzdělání, forem, metod a prostředků vyučování, materiálně didaktických podmínek.

V dokumentech o reformě najdeme principiálně nové přístupy ke zdokonalování struktury školy. Uvádí se do souladu s novými společenskými požadavky a vzrůstajícími možnostmi našeho státu. Strana a vláda přistupují k prodloužení doby vyučování o jeden rok, k posílení počátečního článku výuky změnou tříleté národní školy na čtyřletou.

Nepochybně má pro pedagogiku teoretický význam systém požadavků, které vznášá reforma na zdokonalení obsahu školního vzdělávání. Chtěli bychom zvláště podtrhnout význam požadavků na stanovení základních pojmů a hlavních myšlenek učebních disciplín, na posílení vědeckého, ideologického, polytechnického a praktického zaměření vyučování. Je dán úkol určit v každém předmětu a ročníku optimální rozsah dovedností a návyků, jejichž osvojení bude pro žáky povinné, osvobodit žáky od příliš komplikovaného a druhořadého učiva. Tyto požadavky mají nejen praktický, ale i principiálně teoretický význam jako systém opatření k odstranění přetíženosti žáků v učební činnosti.

Myšlenka určení toho, co je hlavní, podstatné, vyžaduje jinak přistupovat k odbornému posuzování učebních osnov a učebnic. Zvlášť velký význam bude mít stanovení vedoucích teoretických a světonázorových idejí v každém předmětu. Soustředění pozornosti na ně v učebnicích, metodických příručkách, v praktické činnosti učitelů nepochybně povede ke zvýšení kvality osvojování vědomostí a dovedností žáků.

Vědeckost a přiměřenost vyučování musí ve vyučovacím procesu probíhat v optimálním sepětí, to je zásadním požadavkem reformy. Úkolem pedagogů

teoretiků je hlouběji se zabývat teorií a metodikou tohoto sepětí vědeckosti a přiměřenosti vyučování.

Zvláštní význam mají pokyny k širšímu aplikování ve vyučování nových metod poznání, užívaných v současné vědě, metod využití výpočetní techniky, komputerů, nových prostředků získávání a sdělování informací apod.

Musíme mít vždy na paměti proslulou myšlenku B. Engelse o tom, že výroba vytváří nejen prostředky bytí, ale i prostředky rozvoje člověka, a čím dále, tím více. Odborníci inženýrské psychologie správně říkají, že informační, komputerová zařízení se stanou dobrými prostředky rozvoje operacionální logiky. Jejich zavedení do učebního procesu bude působit u žáků na utváření dovednosti přijímat optimální řešení

Přitom je důležité v pedagogických výzkumech zdůraznit, že v systému vztahů „člověk—stroj“ v učebním procesu bude vedoucí úloha patřit učiteli, jeho cílevědomé činnosti při vyučování, výchově a rozvoji žáků.

Velký teoretický význam má pro pedagogiku v dokumentech o školské reformě myšlenka poukazující na nutnost „rozšiřovat možnosti učitelů při výběru optimálních metod, forem a prostředků vyučování“. Tento požadavek je zaměřen proti formalismu a receptářství ve vyučování, obráží právo učitele na volbu forem, metod nebo prostředků odpovídajících dané situaci, zbavuje učitele nutnosti povinně používat v každé hodině jakýchsi módních vyučovacích metod aj. Tento přístup nepochybně ovlivní rozvoj metodické tvořivosti učitelů, projevy novátorství, racionalizace, vynálezectví ve školství

Význam problému optimalizace práce školy zvláště vzrůstá v souvislosti s poukazem K. N. Černěnka na nutnost „kvalifikovaně vést nepřetržitě hledání optimálního řešení nazrálých úkolů“ v projevu na zasedání politbyra ÚV KSSS (Pravda, 16. listopadu 1984). Pedagogové musejí udělat vše pro to, aby našli optimální řešení úkolů vytyčovaných pro školu Hlavními směry reformy.

#### 5. Rozvoj vědeckých základů řízení lidového vzdělání

V Hlavních směrech reformy se zavádí pro rozvoj teorie a praxe závažná myšlenka jednotné státní politiky v oblasti výchovy a vzdělávání mladé generace, koordinace činností různých článků lidového vzdělání. Navrhují se konkrétní organizační formy její současné i perspektivní realizace.

Pro pedagogiku je důležitý nový přístup ke kritériím hodnocení kvality školní práce, který je formulován v Hlavních směrech. Je ostře namířen proti formalismu a procentománii v hodnocení výsledků práce učitelů i žáků. Ruší se výkazy škol o prospěchu žáků v procentech. Výsledky činnosti školy budou určovány především hloubkou a přesností vědomostí, ideovými a mravními kvalitami žáků, jejich připraveností na život a práci. Strana uložila úkol vypracovat vědecky podložená kritéria hodnocení práce učitele a školy v celku a zvýšila tak u nich pocit odpovědnosti za výsledky jejich práce.

#### 6. Rozvoj společenské výchovy, pedagogizace sociálního prostředí

K. Marx předvídal, že v určité etapě rozvoje socialismu bude celá společnost pečovat stejnou měrou o výchovu všech

děti. V současném období společenského rozvoje v naší zemi vidíme mnohé příklady takové péče o děti. Spolu s tím vytyčuje sociální pokrok nové požadavky a zabezpečuje příznivé možnosti pro přeměnu školních záležitostí ve věc všeho lidu. Život objektivně vyžaduje, aby se zvýšila vážnost pedagogických funkcí všech společenských institucí, aby se prohloubilo výchovné působení na mladou generaci jak v pracovních kolektivech, tak v rodině. Přitom je velmi důležité zabezpečit koordinaci výchovného úsilí všech účastníků společenské výchovy dětí. V zemi se zavádí pedagogické všeobecné vzdělávání. Reforma tak opět pokročila dále v pedagogizaci sociálního prostředí, v posílení a koordinaci jeho výchovného působení na mládež.

Tímto způsobem je v hlavních dokumentech o školské reformě naznačen velmi široký a celostní systém opatření pro zvýšení kvality školní práce, který má teoreticko-metodologický i praktický význam pro rozvoj sovětské pedagogiky a školy.

### 7. Úkoly pedagogické vědy

V dokumentech o školské reformě jsou pro pedagogickou vědu vytčeny náročné úkoly. Velmi závažné je posílit její sepětí s životem, s praxí školy, učinit rázný obrat k práci na aktuálních úkolech všeobecně vzdělávací a odborné školy.

Nejdůležitější místo mají ve výzkumech APV a všech pedagogů-vědců teoreticko-metodologické problémy pedagogiky. V plánech vědeckovýzkumných ústavů a kateder pedagogiky vysokých škol pro nejbližší dobu je naznačeno prohloubení zkoumání takových problémů metodologie a teorie pedagogické vědy, jako je rozvoj myšlenky jednotné, pracovní, polytechnické školy; vědeckotechnický rozvoj obsahu a metod práce v současné škole; škola a nahromadění duchovního potenciálu společnosti; zvýšení efektivnosti práce školy na všestranném, harmonickém rozvoji osobnosti; zdokonalení stanovení cílů ve vyučování a výchově; teoretické základy všeobecného odborného vzdělání; sjednocení vyučování s výrobní prací; komplexní přístup k výchově, zabezpečení jednoty ideově politické, pracovní, mravní, estetické a tělesné výchovy; metodologicko-teoretické základy utváření světového názoru žáků, posílení antipropagandistického zaměření výchovy žáků; zdůvodnění optimálního rozsahu obsahu vzdělání, teorie a metodiky volby optimálních metod, forem a prostředků vyučování a výchovy; rozvoj pedagogické tvořivosti učitelů, studium a zobecnění pedagogických zkušeností; kritéria efektivní práce současné školy.

Současně se zdokonaluje programově cílové plánování a organizace vědeckých výzkumů, zabezpečuje se komplexní zpracování nejzávažnějších základních a aplikovaných problémů.

Požaduje se sjednotit úsilí vědeckých pracovníků z pedagogiky, psychologie, filozofie při řešení zvláště aktuálních úkolů. V současné době se vytvářejí kolektivy pro řešení několika komplexních cílových programů APV SSSR na XII. pětiletku: „Výchova všestranně rozvinuté osobnosti“, „Školní učebnice“, „Škola a práce“, „Střední odborné vzdělání“, „Číslicový počítač ve škole“, „Škola a zdraví dětí“.

Čeká nás úkol rozšířit strukturu Akademie pedagogických věd SSSR. Bu-

de v ní zřízen nový vědeckovýzkumný ústav řízení a ekonomiky lidového vzdělání, budou vytvořeny vědecké skupiny, které budou pracovat na otázkách aplikace výpočetní techniky a počítačů ve vyučovacím procesu. V řadě okresů budou vytvořena výzkumná střediska poradenství pro volbu povolání

Akademie pedagogických věd SSSR činí opatření ke zlepšení koordinace a k zavedení do praxe výsledků pedagogických výzkumů. To vše umožní zvýšit aktivitu a kvalitu rozvoje pedagogické vědy u nás, zvýšit její vliv na praxi uskutečňování reformy všeobecně vzdělávací a odborné školy.

Reforma sovětské všeobecně vzdělávací a odborné školy má velký mezinárodní ohlas. S velkým zájmem se setkala v zemích socialistického společenství, kde se věnuje pozornost zejména ušlechtilosti jejích cílů a významu pro rozvoj teorie a praxe lidového vzdělání

Zpracování a realizování reformy sovětské všeobecně vzdělávací a odborné školy znamená významný přínos pro kolektivní zkušenost socialistických zemí. Reforma ještě více zvýší autoritu naší země, sovětského školského systému. To vše přidává reformě na mezinárodním významu.

Reformu nenechaly bez povšimnutí ani buržoazní vzdělávací prostředky. Některé z nich přiznaly, že působí silným dojmem. Ale většina jako obyčejně rozjela mašinerii „psychologické války“ naprostým falšováním obsahu reformy, aby tak oslabilo dojem, kterým na široké masy v západních zemích působí úspěchy reálného socialismu.

Naše školská reforma, jejímž hlavním cílem je všestranný rozvoj člověka, je dalším z důkazů mírových snah Sovětského svazu, jeho víry ve šťastnou budoucnost mladé generace.

Při zpracovávání Hlavních směrů reformy se bral zřetel na zkušenosti ze škol mnohých socialistických zemí. Například ze zkušeností s vyučováním dětí od šesti let. Velký význam pro nás měla zkušenost bulharské školy, pokud jde o realizaci internacionální výchovy a odborného vyučování žáků, zkušenost školy v NDR a ČSSR z rozvíjení schopností žáků, zkušenost kubánské školy z organizování společensky prospěšné produktivní práce žáků, polské školy, pokud jde o zabezpečování spolupráce školy a rodiny, zkušenost maďarské školy z organizování mimoškolní práce s žáky, vietnamské školy z branně vlastenecké výchovy a rovněž zkušenosti dalších socialistických zemí, týkající se četných otázek školní práce. V SSSR vyšly publikace o zkušenostech z práce školy v rozvojových zemích.

APV SSSR má pravidelně vědecké kontakty s 83 zeměmi světa. Zvláště těsné vztahy jsou s vědeckými ústavy socialistických a rozvojových zemí.

Na základě mnohostranné spolupráce se provádějí výzkumy utváření komunistického světového názoru žáků, jejich ideově mravní a pracovní výchovy, rozvoje polytechnického vzdělání, zdokonalování obsahu, forem a metod vyučování i didaktické techniky, zvyšování kvality učebnic. Výsledkem těchto společných výzkumů jsou knižní publikace, kolektivní monografie. Např. APV SSSR a APV NDR vydaly v r. 1984 společnou publikaci „Pedagogika“, vědeckí pracovníci APV SSSR a pedagogických ústavů ČSSR vydali kolektivní monografii o utváření vědeckého světového názoru, vědci šesti socialistických

zemí pracovali na sborníku o polytechnickém vzdělání V tomto výčtu příkladů bychom mohli pokračovat.

V SSSR pravidelně překládají do ruštiny práce pedagogů ze socialistických i rozvojových zemí Např. v posledních letech byly vydány knihy profesora G. Neunera „Druhý dech“ (NDR), J. Skalkové „O sepětí teorie s praxí“ (ČSSR) aj.

Naopak zase práce sovětských pedagogů byly v poslední době přeloženy v socialistických zemích. V r. 1983 projevili v zahraničí přání přeložit 57 publikací vydavatelství Pedagogika (SSSR).

Rozsáhlé kontakty má APV SSSR i s pedagogy z kapitalistických zemí. Studujeme jejich zkušenosti z aplikace počítačů ve vyučovacím procesu. Zároveň podrobují sovětské pedagogové zásadní kritice metodologické základy buržoazní pedagogiky, odhalují antikomunistické zaměření výchovy a vzdělávání, kritizují teorie volné výchovy, neformálního vyučování vládnoucí na Západě, které utrpěly naprosté fiasko v praxi americké i jiných buržoazních škol.

Analýza teorie a praxe současné školy v průběhu rozpracování naší reformy znovu a znovu přesvědčivě dokazuje nesporné přednosti socialistické pedagogiky a školy, na něž jsme oprávněně hrdí a jež budeme společným úsilím neustále rozvíjet.

Naše reprezentativní konference pedagogů socialistických a rozvojových zemí je dalším důkazem našich bratrských vztahů ve jménu vítězství socialistických principů výchovy mladé generace.

JURIJ KONSTANTINVIČ BABANSKIJ,

Akademie pedagogických věd SSSR,

Moskva

Přeložila ANNA MARIE EFFENBERGEROVÁ